

PERSPECTIVELE INFRASTRUCTURII INOVAȚIONALE

Roman CHIRCA

Director general, Agenția pentru Inovare și Transfer Tehnologic

Victoria POPOVICI

Doinița ULINICI

*Inovația este abilitatea persoanelor, companiilor și a întregii națiuni
de a crea în permanență viitorul râvnit.*

John Kao

Sfera inovării reprezintă nucleul schimbărilor structurale în orice sistem economic, iar caracteristicile acestei sfere determină viteza și calitatea transformărilor economice. În vederea susținerii procesului inovativ în Republica Moldova, au fost create premisele necesare dezvoltării inovării prin elaborarea și perfecționarea cadrului juridic care reglementează activitatea de inovare, fundamentarea strategică la nivel național a conceptului de inovare și transfer tehnologic racordat la activitățile corespunzătoare pe care le implica, precum și dezvoltarea infrastructurii de inovare.

Entitățile infrastructurii inovative la intersecția științei și mediului de afaceri reprezintă unul dintre factorii cheie care determină succesul economiei. Ele acționează ca o punte de legătură, facilitând comunicarea între lumea de afaceri și comunitatea științifică.

În Republica Moldova au fost create trei parcuri științifico-tehnologice și opt incubatoare de inovare, activitatea cărora este reglementată de Agenția pentru Inovare și Transfer Tehnologic (AITT). Toate acestea au rolul de a susține dezvoltarea întreprinderilor, astfel încât să poată ajunge la un nivel de stabilitate și autonomie care să le permită părăsirea Incubatorului și funcționarea pe cont propriu, cu șanse crescute de a face față mediului concurențial și de a supraviețui pe termen lung. Respectiva infrastructură are drept scop fortificarea triunghiului cunoașterii: business-educație-cercetare.

Triunghiul cunoașterii constituie o prioritate în procesul formării societății global-inovative pe baza dezvoltării și integrării celor trei elemente (business-educație-cercetare), precum și a investițiilor capitale în resursele umane, dezvoltării capacităților profesionale și susținerii cercetărilor științifice, asigurării modernizării sistemelor educaționale etc.; astfel încât acestea să devină mai relevante pentru nevoile unei economii globale bazate pe cunoaștere.

Agenția pentru Inovare și Transfer Tehnologic, în cooperare cu alți actori importanți din Moldova,

Ucraina, Belarus, Germania, Slovacia și Letonia implementează proiectul „Fostering the Knowledge Triangle in Belarus, Ukraine and Moldova (FKTBUM)”, finanțat prin programul TEMPUS, care are ca obiectiv accelerarea dezvoltării laturilor cunoașterii: educație, cercetare și inovare și integrarea lor în politicile de dezvoltare a economiei bazată pe cunoaștere.

De menționat că în Republica Moldova se resimte lipsa cooperării dintre mediul de cercetare și business, această colaborare fiind imposibilă fără utilizarea de noi instrumente precum: business angels, acceleratoare, fond venture, voucher inovativ și altele.

În multe cazuri banii atrași de către start-upuri vin de la business angels, care sunt investitori ce dispun de experiență și de resurse financiare personale semnificative, sau de la acceleratoare care oferă suport în inițierea și dezvoltarea unei afaceri profitabile, și abia după ce există un produs sau un serviciu funcțional se pune problema atragerii unor investiții masive de la fondurile cu capital de risc.

După cum se știe, capitalul de risc este capitalul financiar oferit companiilor în stadiul incipient, cu risc și potențial ridicat pentru a se putea dezvolta. Fondul de investiții de capital de risc câștigă bani deținând o parte din capitalul propriu al firmei în care investește. Acesta de obicei are o tehnologie nouă sau un model de afacere în industriile de înaltă tehnologie: biotehnologie, IT și software. În anul 2015 Ministerul Economiei a elaborat un proiect de lege cu privire la fondurile cu capital de risc, care prevede constituirea și activitatea fondurilor deschise și închise cu capital de risc, condițiile de atragere a resurselor de către fonduri de la investitori și de investire a acestora în proiectele inovative ale întreprinderilor mici și mijlocii. Astfel urmează să fie creat un cadru normativ eficient care va permite consolidarea creșterii economice și a inovării în întreprinderile mici și mijlocii, extinderea accesului la finanțare în domeniul inovativ.

Un alt instrument este voucher-ul inovativ care acordă sprijin financiar direct într-un stadiu in-

cipient de dezvoltare a proiectelor. IMM-urile, inclusiv start-upurile și spin-offurile primesc posibilitatea de a achiziționa servicii de cercetare și dezvoltare de la instituțiile de cercetare. În anul 2015, Agenția pentru Inovare și Transfer Tehnologic, în colaborare cu Organizația pentru Dezvoltarea Întreprinderilor Mici și Mijlocii, prin intermediul proiectului PC7 „Energy research to innovation (Ener2i)” a implementat în premieră Voucher-ele Inovaționale. 11 start-upuri au beneficiat de finanțare în valoare de 4 000 de euro, domeniul de activitate a start-upurilor finanțate fiind Eficiența Energetică.

Activitatea Inovațională în Republica Moldova este reglementată de câteva acte normative: Legea cu privire la parcurile științifico-tehnologice și incubatoarele de inovare nr. 138-XVI din 21.06.2007; Codul cu privire la Știință și Inovare al Republicii Moldova, nr. 259 din 15.07.2004 și Acordul de parteneriat între Guvern și Academia de Științe a Moldovei pentru anul 2013, HG nr. 714 din 12.09.2013. Cadrul legislativ pune accentul pe generarea cunoștințelor și rezultatelor științifice, mai puțin pe asimilarea economică și socială a acestora.

În scopul creării infrastructurii inovaționale, a fost elaborată și adoptată Legea cu privire la parcurile științifico-tehnologice și incubatoarele de inovare. Legea reglementează regimul juridic de organizare și funcționare a parcurilor științifico-tehnologice și a incubatoarelor de afaceri și are scopul de a stimula activitățile de inovare și transfer tehnologic, menite să transforme rezultatele cercetărilor științifice și ale inovațiilor în produse, servicii, procese noi sau perfecționate; de a crea condițiile favorabile pentru dezvoltarea social-economică a regiunilor prin crearea și dezvoltarea parcurilor industriale și de a elimina deficiențele și neclaritățile cadrului legal care reglementează procesul de creare și funcționare a parcurilor industriale. Conform legii, obiectivele principale ale PȘT sunt atragerea de investiții; crearea unor sectoare competitive ale industriei în baza tehnologiilor moderne avansate și inovaționale; desfășurarea de activități în concordanță cu oportunitățile de dezvoltare specifice zonei respective, inclusiv utilizarea mai eficientă a patrimoniului public; crearea locurilor noi de muncă.

Constituindu-se ca un mediator între aceste structuri (comunitatea științifică și mediul de afaceri), Agenția pentru Inovare și Transfer Tehnologic (AITT) sprijină crearea și dezvoltarea parcurilor științifico-tehnologice și incubatoarelor de inovare, inclusiv prin suport financiar, finanțând proiectele anuale de dezvoltare a infrastructurii acestora. Agenția are sarcina de a monitoriza și evalua activitatea parcurilor știin-

țifico-tehnologice, ale incubatoarelor de inovare, de a susține dezvoltarea lor prin implementarea de politici și strategii de inovare și de transfer tehnologic, de a acumula proiecte de inovare și transfer tehnologic, de a colabora cu autorități ale administrației publice centrale și locale, cu organizații neguvernamentale și cu experți independenți, cu organizații internaționale din domeniul inovării pentru sprijinirea activităților și dezvoltarea parcurilor științifico-tehnologice și a incubatoarelor de inovare.

În prezent, AITT utilizează două instrumente pentru susținerea inovațiilor: proiectele de inovare și transfer tehnologic și suportul acordat parcurilor științifico-tehnologice și incubatoarelor de inovare.

Incubatoare de inovare sunt o grupare de persoane juridice și persoane fizice constituită în baza unui contract de asociere, încheiat între administratorul incubatorului, pe de o parte, și rezidenții acestui incubator, pe de alta, care valorifică rezultatele științei și inovațiile din unul sau din mai multe domenii tehnologico-științifice prin activități de inovare și transfer tehnologic și efectuează cercetări menite să acorde suport științific activităților menționate. Incubatorul de inovare se creează la propunerea unui cluster științifico-tehnologic, prin Acordul de parteneriat dintre Guvern și Academia de Științe a Moldovei și se administrează de o persoană juridică, desemnată prin concurs, a cărei activitate principală este administrare a parcului științifico-tehnologic sau a incubatorului de inovare și/sau administrare fiduciară, în conformitate cu legislația în vigoare.

Incubatorul de inovare poate activa ca parte componentă a parcului științifico-tehnologic sau ca structură independentă. Terenurile și patrimoniul parcului științifico-tehnologic sau ale incubatorului de inovare se constituie din aportul de participare al membrilor clusterului științifico-tehnologic, conform contractului de asociere.

Modificarea componenței clusterului științifico-tehnologic în perioada de funcționare a incubatorului de inovare este permisă numai cu condiția păstrării scopului pentru care a fost constituit clusterul și se aprobă de către Consiliul Suprem pentru Știință și Dezvoltare Tehnologică al Academiei de Științe a Moldovei.

În Republica Moldova există opt incubatoare de inovare:

1. Incubatorul de Inovare „Inovatorul” (parte a PȘT „Academica”), creat în 2007;
2. Incubatorul de Inovare „Innocenter”, creat în 2012, în cadrul Universității de Stat din Comrat;
3. Incubatorul de Inovare „Inventica-USM”, creat în 2012 pe lângă Universitatea de Stat a Moldovei;

4. Incubatorul de Inovare „Antreprenorul Inovativ”, creat în anul 2013;

5. Incubatorul Inovațional Moldo-Lituanian „Media Garaj”, creat în 2014 la propunerea unui cluster științifico-tehnologic cu participarea partenerilor din Lituania;

6. Incubatorul de Inovare „IT4BA”, creat în anul 2015, în cadrul Academiei de Studii Economice a Republicii Moldova;

7. Incubatorul de Inovare „Politehnica”, creat în 2011 în baza uzinei experimentale a UTM;

8. Incubatorul de Inovare „Nord”, creat în 2012, în cadrul Universității de Stat „Alec Russo” din Bălți.

Activitatea acestora este condusă de administrator. El reprezintă o entitate juridică desemnată prin concurs, care îndeplinește funcțiile de administrare a incubatorului, răspunde de administrare, încheie contracte de prestare a serviciilor cu rezidenții incubatorului, angajează prin concurs personalul pentru prestarea de servicii, asigură și desfășoară activități de atragere a investițiilor pentru dezvoltarea acestuia, stabilește și menține relații cu rețele internaționale. Incubatorul oferă facilități comune rezidenților cum ar: oficii, perfecționare a cadrelor, asistență pentru dezvoltarea parteneriatelor interne și internaționale, consultanță de inovare, consultanță tehnologică, promovare a activităților în incubatorul de inovare etc. Toate acestea au rolul de a susține dezvoltarea întreprinderilor, astfel încât acestea să poată ajunge la un nivel de stabilitate și autonomie care să le permită părăsirea Incubatorului și funcționarea pe cont propriu, cu șanse crescute de a face față mediului concurențial și de a supraviețui pe termen lung.

La ora actuală parcurile științifico-tehnologice și incubatoarele de inovare se confruntă cu o serie de probleme, printre acestea numărându-se: deficitul resurselor umane capabile să dezvolte activitatea incubatorului, legăturile slabe dintre mediul de afaceri și cel de cercetare, lipsa investițiilor interne și externe, lipsa sau imposibilitatea specializării acestora, numărul mic de rezidenți, lipsa infrastructurii avansate, vizibilitate redusă etc. Lipsa specializării implică incapacitatea administratorilor de a oferi rezidenților acces la infrastructura de producție și cercetare avansată. Concomitent, trebuie subliniat că nici rezidenții nu sunt orientați să devină mai tehnologizați, înregistrându-se în cadrul unui parc științifico-tehnic sau incubator de inovare. Aceste companii doresc să-și asigure pe termen mediu accesul la surse de finanțare interne și externe, facilități sau alte forme de sprijin de stat.

Coordonarea dintre știință și mediul economic constituie o prioritate în procesul formării societății global-inovaționale, precum și a investițiilor capitale

în resursele umane, dezvoltării capacităților profesionale și susținerii cercetărilor științifice, astfel încât acestea să devină mai relevante pentru nevoile unei economii globale bazate pe cunoaștere. Într-un timp foarte scurt, globalizarea economică a schimbat ordinea economică mondială, generând noi provocări, dar totodată și noi posibilități. Republica Moldova nu poate fi competitivă în acest context inedit decât cu condiția să devină mai inovatoare și să răspundă mai eficient necesităților și preferințelor consumatorilor. În situația în care remitențele și, drept rezultat, consumul, nu sunt în stare să alimenteze, pe termen lung, creșterea economică a Republicii Moldova, avem nevoie de o nouă paradigmă de dezvoltare care presupune o creștere inteligentă bazată pe investiții, inovații și competitivitate.

Susținerea cercetărilor științifice, precum și stimularea unui climat inovațional de durată, au fost determinate, în conformitate cu legislația, drept prioritate pentru dezvoltarea social-economică a Republicii Moldova. În condițiile în care țara noastră nu dispune de resurse naturale de importanță strategică care ar asigura dezvoltarea avantajelor competitive, autoritățile naționale au dispus concentrarea tuturor resurselor disponibile (umane, materiale și financiare) în vederea asigurării dezvoltării inovaționale a țării.

Completarea și modificarea legii cu privire la parcurile științifico-tehnologice și incubatoarele de inovare reprezintă o necesitate stringentă, fapt confirmat prin strategiile naționale în domeniul cercetării dezvoltării și inovării și prin Planul Național de acțiuni pentru implementarea Acordului de Asociere Republica Moldova-Uniunea Europeană pentru anii 2014–2016. Pentru acest motiv și datorită faptului că relațiile socio-economice au evoluat, identificându-se principalele impedimente în dezvoltarea parcurilor științifico-tehnologice și incubatoarele de inovare, Agenția pentru Inovare și Transfer Tehnologic a venit cu o serie de recomandări, menite să soluționeze problemele identificate și să dezvolte noi oportunități pentru rezidenții parcurilor științifico-tehnologice și incubatoarelor de inovare.

Printre acestea se numără:

- introducerea serviciilor de accelerare oferite de către administratorul parcului științifico-tehnologic sau a incubatorului de inovare prin sau fără implicarea părților terțe privind perfecționarea planului de afaceri inovațional al rezidentului. Serviciile vor putea fi oferite gratuit în cadrul unui program de asistență sau contra plată de către administrator sau persoane terțe contractate de administrator;

- introducerea unui nou instrument de finanțare a cercetărilor științifice realizate pentru dezvoltarea

afacerilor inovatoare ale întreprinderilor mici și mijlocii – *voucher pentru inovare*;

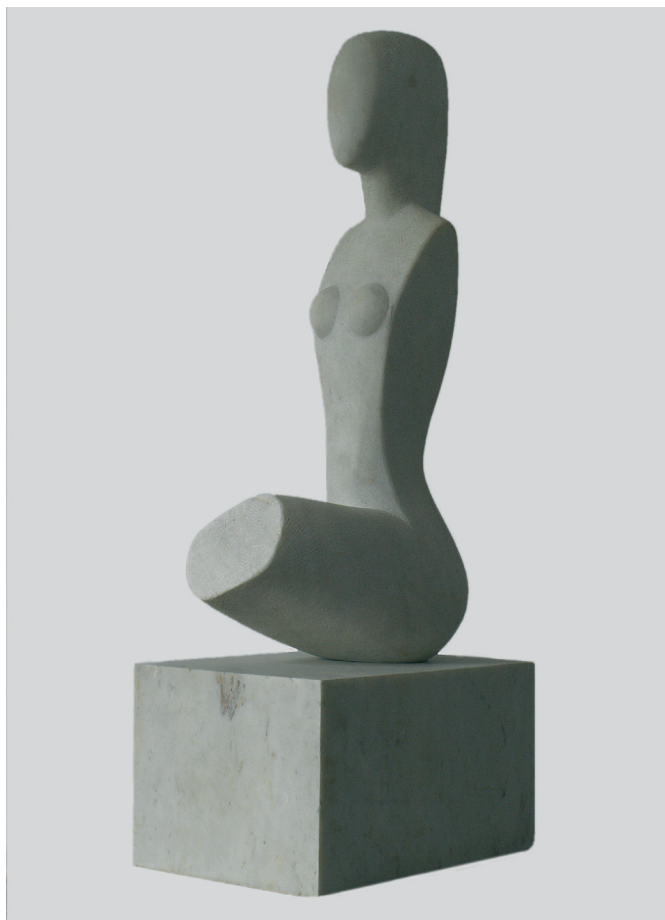
▪ introducerea posibilității finanțării parcurilor științifico-tehnologice sau incubatoarelor de inovare de către fondurile de investiții, fondurile cu capital de risc sau instituțiile financiar-bancare și stabilirea facilităților fiscale pentru aceste fonduri în baza coordonării cu Ministerul Finanțelor.

În concluzie se poate menționa că Republica Moldova are nevoie de o creștere inteligentă bazată pe o cooperare permanentă dintre mediul economic și cel al științei, construit și consolidat prin strategii și politici chibzuite. Pe măsură ce se depun eforturi pentru controlul deficitului public în vederea redresării finanțelor publice și pe măsură ce se constată că for-

ța de muncă se reduce continuu, Republica Moldova se confruntă cu diverse provocări ce țin de viitoarea competitivitate a țării, de generarea unei noi creșteri și crearea noilor locuri de muncă, precum și de modul în care își va relansa economia.

BIBLIOGRAFIE

1. Codul cu privire la Știință și Inovare al Republicii Moldova, Cod nr. 259 din 15.07.2004.
2. Acordul de parteneriat între Guvern și Academia de Științe a Moldovei pentru anul 2013, HG nr. 714 din 12.09.2013.
3. Legea cu privire la parcurile științifico-tehnologice și incubatoarele de inovare nr. 138. XVI din 21.06.2007.

Ion Bolocan. *Relaxare*, 2007, marmură, 58 cm × 18 cm × 25 cm